

HET ATLASPROJECT VOOR WINTER- EN TREKVOGELS, DISTRIKT 18

door

W. GANZEVLES

Postbus 425, 6200 AK Maastricht

Inleiding

In no. 3, 1980 van 'In Vogelvlucht', het tijdschrift van de Vogelstudiegroep, verscheen een artikel dat verslag deed van de voortgang van het Atlasproject van Winter- en Trekvogels in distrikt 18 (Zuid-Limburg). Het was gebaseerd op gegevens, die per 1 juli 1980 waren verzameld en verwerkt.

De strekking van het artikel dat u nu leest, is in grote lijnen hetzelfde, zij het dat de waarnemingen die tussen 1 juli en 15 september zijn verzameld, hierin verwerkt zijn.

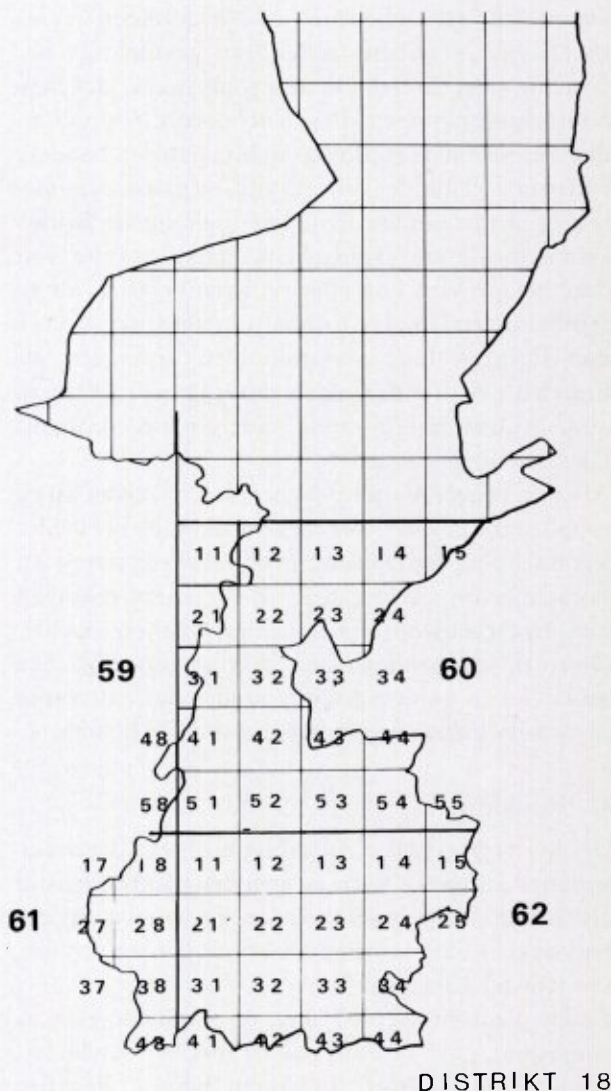
Het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels

In 1973 startte de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland het eerste onderzoek: het in kaart brengen van de verspreiding van de broedvogels in ons land. Dit onderzoek werd in 1977 afgesloten, om in februari van dit jaar uit te monden in de Atlas van de Nederlandse Broedvogels.

Als logisch vervolg op dit onderzoek begon in oktober 1978 het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels. Dit project zal eveneens 5 jaar duren en het heeft tot doel te weten te komen waar in Nederland in elke maand welke vogelsoorten voorkomen.

Werkwijze

Nederland is verdeeld in 19 distrikten, met ieder een distriktscoördinator, wiens taak het is waarnemers te zoeken en het onderzoek in zijn distrikt te begeleiden. Elk distrikt is onderverdeeld in blokken van 5 x 5 km (fig. 1). Elke maand onderzoekt een waarnemer in een door hem/haar gekozen blok, welke soorten er die maand aanwezig zijn (ofschoon de naam van het project anders doet vermoeden wordt er ook in de zomermaanden waargenomen: immers, de

Figuur 1.

De verdeling van Distrikt 18 in blokken van 5 x 5 km.

trek- en de broedperiode overlappen elkaar grotendeels).

De waarnemingen kunnen worden genoteerd op daarvoor ontworpen waarnemingskaarten. Daarop staan de namen van 228 vogelsoorten. Achter deze namen staan 3 kolommen: F, G, en H. Men kruist kolom F aan, wanneer men een soort in een maand uitsluitend overtrekkend heeft waargenomen. Kolom G is voor alle andere waarnemingen: voor soorten dus, die op een of andere manier van het terrein gebruik maken, om er te jagen, te fourageren, te

rusten enz. In kolom H kunnen aantalsschattingen worden ingevuld. Het laatste is echter niet verplicht.

Stand van het onderzoek in distrikt 18

We zijn nu 2 jaar bezig en enkele tientallen waarnemers hebben al heel wat gegevens verzameld. Het is zinvol hiervan een tussenbalans op te maken. Ik heb dit gedaan door per blok per maand alle per 15 september waargenomen vogelsoorten bij elkaar op te tellen. (tabel 1).

Tabel 1: het aantal waargenomen vogelsoorten per maand per blok in distrikt 18 in de periode oktober 1978 tot 15 september 1980.

maand blokno.	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
59-48	60	—	—	1	43	60	29	—	—	—	—	—
59-58	—	—	—	—	—	—	41	—	—	53	46	—
60-11	—	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—
60-12	73	81	95	92	93	72	82	79	75	88	76	80
60-13	—	—	—	35	55	—	34	—	—	59	55	—
60-14	—	—	—	—	—	61	29	52	—	—	—	29
60-15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60-21	—	28	41	—	—	—	46	—	—	47	—	—
60-22	18	48	39	42	76	—	63	—	—	62	47	42
60-23	—	53	61	106	94	88	86	90	43	72	—	—
60-24	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	1
60-31	—	—	42	59	13	38	58	—	—	—	26	—
60-32	—	—	—	—	68	6	59	—	—	—	—	26
60-33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
60-34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60-41	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	1	—
60-42	28	45	27	31	36	35	—	—	24	—	21	24
60-43	18	23	28	—	43	—	—	—	—	—	23	22
60-44	43	51	58	74	85	58	48	71	—	61	—	46
60-51	42	38	47	55	68	63	62	—	—	1	3	43

maand blokno.	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
60-52	65	55	78	95	99	71	69	—	80	91	71	70
60-53	28	37	71	91	94	76	57	66	53	73	67	57
60-54	32	57	73	93	81	81	91	81	60	41	36	41
60-55	53	40	54	74	78	80	77	77	—	45	47	40
61-17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61-18	97	91	101	121	110	92	107	103	105	104	82	83
61-27	18	23	28	22	50	46	35	38	20	47	15	17
61-28	73	80	82	93	91	77	85	86	63	87	77	78
61-37	24	41	34	34	50	—	47	39	—	37	25	26
61-38	92	100	115	142	131	105	114	121	110	121	102	102
61-48	62	64	62	83	82	74	76	91	83	84	60	58
62-11	74	74	83	97	78	87	96	98	86	79	70	75
62-12	—	28	36	58	7	1	48	—	—	—	—	43
62-13	51	56	66	85	92	68	93	99	80	81	66	53
62-14	56	56	62	85	89	76	78	85	63	67	60	59
62-15	77	74	82	108	113	90	91	101	98	91	79	76
62-21	70	66	84	85	85	80	86	81	5	59	50	57
62-22	56	38	57	78	91	73	63	68	74	78	76	71
62-23	67	60	72	82	91	79	72	89	13	61	51	40
62-24	36	31	15	73	87	67	66	75	—	40	—	36
62-25	—	—	42	—	72	70	70	61	56	46	44	51
62-31	32	36	52	77	76	66	52	40	30	14	38	—
62-32	—	—	—	69	62	61	52	49	—	44	—	42
62-33	32	19	—	67	75	49	—	67	—	—	31	59
62-34	36	—	—	67	72	60	56	64	—	—	—	52
62-41	2	—	—	44	—	—	—	65	—	28	—	—
62-42	—	—	—	66	50	34	35	—	—	—	11	25
62-43	—	—	3	79	73	—	—	—	—	23	11	50
62-44	30	29	40	68	70	38	56	—	—	30	21	43

De resultaten tot nu toe verschillen per blok nogal. In een aantal blokken zijn alle waar te nemen soorten gezien, terwijl het andere uiterste gevormd wordt door enkele blokken, waar nog praktisch of hele-

maal geen waarneming is gedaan. Dat is vooral de streek rond Mariahoop, Posterholt, Sittard en langs de zuidgrens met België. Daar is dus nog heel wat werk te doen.

Wanneer is een blok volledig onderzocht?

Een blok is volledig onderzocht wanneer in de in dat blok aanwezige biotopen alle regelmatig daarin voorkomende vogelsoorten zijn waargenomen. Het aantal soorten, dat kan worden waargenomen, verschilt natuurlijk per blok. Het zal duidelijk zijn dat er in een blok, dat naalddhout, loofbos, akkers en weilanden, een rivier of een grindgat bevat, heel wat meer soorten te vinden zijn dan in een blok, dat bijvoorbeeld geheel uit naaldbos bestaat.

Om de volledigheidsgraad te onderzoeken, moet voor elke maand van elk blok worden bekeken of alle regelmatig voorkomende soorten er ook inderdaad gezien zijn. In een artikel van enkele bladzijden is een dergelijke werkwijze natuurlijk niet toe te passen.

Wat wel kan is globaal aangeven hoe volledig de blokken in distrikt 18 na 2 jaar onderzocht zijn. Dat heb ik gedaan door per blok alle waarnemingen uit de 12 maanden bij elkaar op te stellen. Daarna heb ik aan de hand van die totalen geschat hoeveel waarnemingen er in totaal in een blok gedaan moeten zijn, wil het volledig onderzocht zijn, daarbij rekening houdend met de grootte van het blok (is het een volledig Nederlands blok of een grensblok) en met de aanwezigheid van het aantal biotopen van enige omvang. Tabel 2 geeft de werkelijke totalen per 15 september 1980, en de geschatte totalen. Deze schattingen moet men overigens niet als absolute cijfers zien. Zij zijn een richtlijn. Voor een aantal blokken zal de schatting misschien te hoog zijn, voor andere mogelijk te laag.

Tabel 2: het aantal waargenomen soorten van de 12 maanden van elk blok bij elkaar opgesteld.

I : het werkelijke aantal per 15 september 1980;

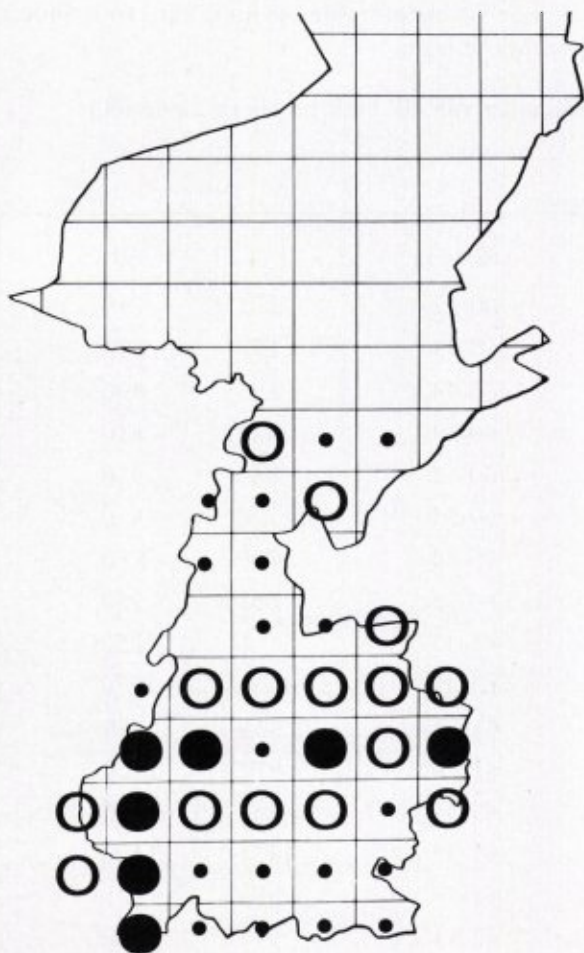
II: het geschatte aantal.

blokno.	I	II
59-48	29	450
59-58	304	550
60-11	21	350
60-12	986	1050
60-13	238	850
60-14	171	850
60-15	0	750
60-21	162	600
60-22	437	900
60-23	639	950
60-24	20	750
60-31	236	850
60-32	219	850
60-33	16	500
60-34	0	250
60-41	51	800

blokno.	I	II
60-42	271	750
60-43	157	800
60-44	595	800
60-51	422	850
60-52	844	950
60-53	770	950
60-54	767	950
60-55	665	950
61-17	0	250
61-18	1196	1250
61-27	359	750
61-28	972	1000
61-37	337	500
61-38	1355	1400
61-48	879	925
62-11	997	1050

blokno.	I	II
62-12	221	800
62-13	890	950
62-14	836	900
62-15	1080	1100
62-21	808	950
62-22	823	900
62-23	777	900
62-24	546	850
62-25	512	800

blokno.	I	II
62-31	513	800
62-33	379	800
62-33	399	800
62-34	407	800
62-41	139	500
62-42	221	600
62-43	239	700
62-44	425	800

De stand van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels in distrikt 18 is op een andere wijze nog weergegeven in figuur 2.

Tenslotte: bij al dit cijfermateriaal zouden we bijna de waarnemers vergeten. Het zijn natuurlijk de waarnemers die aan de basis van het onderzoek staan, die, al naar zij gelegenheid hebben, één of meer keren per maand het veld ingaan om waarnemingen te doen. Hen bedank ik voor wat zij tot nu toe gedaan hebben, met tegelijkertijd daarbij, misschien overbodig, de aansporing zo verder te gaan.

Figuur 2:

Stand van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels in Distrikt 18 na de onderzoeksperiode van oktober 1978 tot en met 15 september 1980.

- : blok in alle maanden van het jaar voldoende onderzocht. Enkele aanvullingen zijn nog mogelijk.
- : blok niet in alle, maar wel in minimaal 6 maanden van het jaar voldoende onderzocht. Ook blokken die wel in alle maanden van het jaar onderzocht zijn, maar waarbij nogal wat aanvullend onderzoek noodzakelijk is, zijn met dit symbool aangegeven.
- : blok in minder dan 6 maanden voldoende onderzocht. Ook blokken die wel in meer dan 6 maanden onderzocht zijn, maar waarbij nog veel aanvullend onderzoek noodzakelijk is, zijn met dit symbool aangegeven.

Een blanco blok wil zeggen dat hieruit nog geen of slechts incidentele waarnemingen ontvangen zijn.

Oproep tot medewerking aan het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels.

Zoals u in figuur 2 hebt kunnen zien is er in een aantal blokken al heel wat onderzoek verricht, maar ook dat er in andere blokken nog veel werk te wachten ligt, op u! Immers, alleen met uw hulp en medewerking kan dit project tot een goed einde worden gebracht. Wat wordt er van u gevraagd als u mee gaat doen aan dit onderzoek? Dat u, al naar de beschikbare tijd, per maand één of meer bezoeken brengt aan een door u gekozen blok of gebied en daar onderzoekt welke vogelsoorten er aanwezig zijn. En dat u daarna die soorten aankruist op een waarnemingskaart. En juist het laatste, ik kan het niet genoeg benadrukken, is zo belangrijk: het kost u

nauwelijks tijd een waarnemingskaart in te vullen, maar wel is elke ingevulde waarnemingskaart een waardevolle bijdrage aan de voltooiing van het onderzoek. Laat geen gegevens verloren gaan!

Voor distrikt 18 kunt u zich als medewerker opgeven bij:

W. Ganzevles, Postbus 425, 6200 AK Maastricht, tel. 043-19977.

Ook mensen in Midden- en Noord-Limburg kunnen natuurlijk meedoen. Zij kunnen zich opgeven bij de coördinator van distrikt 17:

G. Peters, Magdalenastraat 1, 6109 RC Ohé en Laak, tel. 04755-639.

Nieuwe medewerkers krijgen alle benodigde zaken (inclusief portvrije enveloppen) dan toegestuurd.

AFSCHEID DIRECTEUR NATUURHISTORISCH MUSEUM

Op 1 december 1980 zal de Heer Dr. D.G. Montagne zijn functie als directeur van het Natuurhistorisch Museum beëindigen. Op vrijdag 28 november a.s. zal er een besloten afscheidsbijeenkomst zijn met aansluitend om circa 16.30 uur een openbare receptie, aangeboden door Burgemeester en Wethouders van Maastricht. In haar zitting van 5 mei 1964 heeft de gemeenteraad van Maastricht de nu scheidende directeur in zijn functie benoemd. In de jaarvergadering van het Natuurhistorisch Genootschap op zondag 24 mei in Fort Sint Pieter te Maastricht werden hij en zijn echtgenote welkom geheten door de toenmalige voorzitter van onze vereniging Dr. E.M. Kruytzer, tevens voormalig directeur van het museum, onder andere met de volgende woorden: "Dr. Montagne. Dat U zo kort na Uw komst te Maastricht onze jaarvergadering wilt bijwonen verheugt ons zeer en ik zie hierin een teken van Uw ernstig voornemen samen te willen werken met het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Het museum is voortgekomen uit de boezem van het genootschap. Sindsdien, ook nadat het museum eigendom is geworden van de stad Maastricht, zijn museum en genootschap onafscheidelijk met elkaar verbonden gebleven. De gezondheid en de bloei van beiden hangen af van de nauwe samenwerking. U kunt op onze steun rekenen, wij rekenen op de Uwe.

Op 1 juni zult U, waarde doctor, Uw ambt als directeur aanvaarden. U staat dan aan het begin van een, laten wij hopen lange, loopbaan. Het museum zal van U al Uw krachten vragen. Het museum is dienaar van wetenschap en opvoeding.

Aan U de taak dit niet alleen in stand te houden, maar ook uit te

